SUPPLEMENT

TO THE

BOMBAY GOVERNMENT GAZETTE.

Published by Authority.

THURSDAY, 9TH OCTOBER 1862.

PROCEEDINGS OF THE LEGISLATIVE DEPARTMENT, BOMBAY.

The following Speech, recently delivered at Poona by the Honorable Mr. ROBERTSON, in moving the first reading of a "Bill to facilitate the adjustment of unsettled Claims to exemption from the payment of Government Land Revenue, and to regulate the succession to, and transfer of, lands wholly or partially exempt from the payment of such Revenue in those parts of the Bombay Presidency which are subject to the operation of Act XI. of 1852 of the Legislative Council of India," is hereby published for general information :—

"The subject of the Bill which I have the honour to-day to bring before the Council, has been prominently before the public for a considerable period, and its object, as explained in the 'Statement of Objects and Reasons,' published with the Draft, is to legalize a Summary Settlement which has been effected during the past year with those holders of land exempt from the payment of Land Revenue whose lands are not held on political tenure, or subject to conditions of service in those districts to which Act XI. of 1852 is applicable, and whose titles to such exemption remained still to be adjudicated under the provisions of that Act.

"The payment of Land Revenue may be stated to be the normal condition on which land is held in this country; and the right to challenge all exemption from such payments is a right which, not only under Native rule has always been held to be inherent in the Government, but which this Government, in enacting Laws and Regulations, has from the first reserved to itself under certain forms and conditions. In the General Code of 1827, drawn up under the Government of the Honorable Mountstuart Elphinstone, this right was clearly laid down, and if Honorable Members will refer to that Code, they will there find it stated, in Chapter IX. of Regulation XVII., what constituted good and sufficient titles to exemption from the payment of Land Revenue. And I would here desire to remark, that it is important for a right understanding of the present question, to distinctly bear in mind that the inquiries which have been conducted into titles to alienated holdings did not in the least affect the rights of occupancy, but were simply intended to ascertain whether or not the claim to exemption from the payment of the State dues or to receive those dues from the occupants of the land was good and valid.

"But to return, if Honorable Members will refer to Regulation XVII. of 1827, Chapters IX. and X., they will there find stated—

"1*stly.*—On what grounds titles to the exemption from Land Revenue might be considered admissible,—and

"2*ndly.*—The Rules under which claims to such exemptions are to be examined and decided upon.

" Not only will it be perceived from this, that it is competent for the Collector of a District to call upon the occupant of land, wholly or partially exempt from the payment of revenue, to prove his title to the exemption, but that the *onus* of establishing his title was thrown upon the holder or claimant, and that ever since the acquisition of the country by the British Government, inquiry and the right to challenge their claims have hung over all holders of rent-free lands who had not obtained the formal adjudication on, and recognition of, their claims provided for in Section XLV. of Regulation XVII. of 1827. The inquiries which it will thus clearly be seen it was intended should be made into each claim to exemption from Land Revenue demands, were conducted at first, and for a long period, in a desultory manner, cases being taken up from time to time only as the other onerous and numerous pressing duties of the Collectors would permit.

" As an apology for the neglect of inquiry in the earlier years of our administration, I may perhaps be permitted to state, that the collection of the revenue was then a most laborious duty, requiring much personal attention on the part of the Collectors and their Assistants in the supervision of all its details, both to protect the Ryots on the one hand from extortion, and the Government on the other from corrupt influences; and that in addition to the Land Revenue, the Collectors had to supervise the collection of the transit and town duties, as also of the Mohturfa and other taxes.

" Consequent on this state of things, a special agency was, in 1843, appointed to conduct the necessary inquiries in the Southern Mahratta Country. This was a step in the right direction, as it not only tended to subject to the payment of revenue all lands unauthorisedly held exempt, but as calculated to offer a speedy removal of doubts and uncertainties with regard to their titles on the part of all whose claims to exemption were good and sufficient.

" The special agency on commencing its duties found that the first thing to be done was to systematically arrange and classify the voluminous State Registers and Accounts of the late Government, which contained a complete record of all the alienations of the public revenues, and furnished the most ample means of testing and verifying the authenticity of all recognised claims—but which records had fallen into much confusion. Owing to the necessity of arranging these records, and in consequence also of the tedious scrutiny which had to be made in each case, to test not only the authenticity of the documentary evidence produced before the Commission, but to obtain evidence if possible also on behalf of those claimants who had no documentary evidence in their possession, or to discover connecting links in the chain of evidence which many were unable to produce, the progress made by the Commission (the extension of whose inquiries throughout the Presidency was approved by the Supreme Government in 1850,) was so slow, that in a general review of the progress, and of the probable future duration of the inquiry which was made at the close of 1856 by this Government, in compliance with a call made upon it by the Supreme Government, this Government came to the conclusion that to bring the inquiry into Inams to a close within a reasonable period, one of two courses only was open to them—viz. either to adopt a plan which had originated with Major Wingate, and to assess the whole of the Inams indiscriminately at 25 per cent. of the Survey Assessment, or to prosecute vigorously and completely the investigations which had for some years been in progress in the six Collectorates of the Deccan, and to do the same in Guzerat and the Concans, foregoing inquiry into those of the lowest value and most numerous class, and contenting themselves with scrutinizing the titles of those which were higher in value and fewer in number.

" Honorable Members will here see the first germs of a Summary Settlement: in consequence, however, of the disturbances which supervened shortly after the submission of these proposals to the Government of India, the question received no further consideration until 1859, when the Bombay Government, anxious to bring the protracted inquiries of the Inam Commission to a close, and to reduce if possible the expense of this costly agency, submitted to the Supreme Government details of a scheme which finally found shape in the Bill which was laid before the Legislative Council of the Government of India some fifteen months ago, and which was read a second time on the 6th July of last year, at which stage of the proceedings it was referred to a Select Committee for consideration. But before the Committee had made their report, the Act for constituting Local Councils became law, and the question being considered one of a purely local character, the Bill was returned in order that it might be considered by this Council.

" In the meantime, however, the Bombay Government, desirous to lose no unnecessary time in carrying out the measure, wherever it could be carried out in anticipation of the

passing of the Bill then before the Government of India, directed the Revenue Commissioner of the Southern Division to make an offer of the Summary Settlement on the terms which had been approved by the Government of India, and sanctioned by Her Majesty's Secretary of State, to the holders of lands exempt from the payment of revenue in the six Collectorates of his Division, in which the state of the law was considered to be such as to render it unnecessary to wait for legislation in the matter.

"And this leads me to explain that the claims to exemption from the payment of land revenue in this Presidency may be broadly divided into two classes, according to the laws wherewith they may be adjudicated. I have already adverted to the Code of 1827, and shown how it reserved to Government the right to investigate all claims to exemption, and laid down the rules and forms of procedure under which the inquiries were to be conducted. By this law, which is the law in force to the present day with respect to all such claims in Guzerat and the Concans, the adjudication of the claims is vested in the Courts of Civil Justice, the original jurisdiction resting with the Collectors;—but in Khandeish, the Deccan, and the Southern Mahratta Country, which, from the period of their acquisition until 1826, were administered by a separate Commissioner (the first Commissioner being the Honorable Mountstuart Elphinstone), it was specially provided in bringing these Districts under the Regulations of 1827—by Regulation XXIX. of 1827 and Regulation VII. of 1830—that the cognizance of the Civil Courts was not to extend to claims against Government on account of Inams.

"When the working, therefore, of the Inam Commission was fully established, it was found necessary to enact for its guidance a Code of Procedure, whereby the Officers of the Commission might regulate their decisions on the cases which might come before them for trial. This led to the enactment of Act XI. of 1852, which is the law at present applicable to the trial and adjudication of claims to exemption from the payment of Land Revenue in the Districts I have just enumerated, and in all Districts which may have been more recently annexed to this Presidency.

"This law, although it has been much decried, will be found by those who will attentively consider its provisions without bias, to be framed in a spirit of great liberality, which throws upon Government the entire *onus* of disproving the title of holders or occupants of rent-free lands.

"As, however, this law will, I trust, shortly be almost a dead letter, I should be uselessly taking up the time of this Council, were I to allude further to it in this place, than is sufficient to enable Honorable Members to understand in what respect the law for the adjudication of claims to exemption in the older Provinces differs from that in force in the Southern Districts, and which differences the Government considered to be such as to allow of their proceeding in the latter Districts with the settlement without delay; and why in consequence of the action thereupon, it is now necessary to introduce a separate Bill for the Districts of the Presidency which are subject to the operation of Act XI. of 1852, leaving the question of the application of a similar measure to the holders of alienated lands in Guzerat and the Concans for separate disposal. The object of the present Bill is simply to give legal effect to the agreements which have on the one part been entered into by the Inamdars, and by Government on the other. It has been explained in the printed 'Statement of Objects and Reasons,' which accompany the Draft Bill, that out of 40,878 holders of land, on whom notices were served, the settlements had, up to the 30th April last, the date of the latest return sent in to the Government, been completed in the case of 38,764 holdings, a result which will, I trust, leave little doubt on the minds of this Council, that the settlement has proved, generally, I may say universally, acceptable to those interested; and in saying this, I beg it may be borne in mind that the option of demanding a formal inquiry, and of obtaining, on establishing a good title, entire exemption from the payments which the compromise imposes, was open to every one.

"The necessity which lay upon the Government to devise some such settlement as that provided by this Bill, in justice to holders of alienated revenue, who have been for a long time kept in a state of uncertainty as to their position owing to the slow progress made in the inquiries into their titles, will be apparent, when I explain that with a Commission costing in round figures a lac of Rupees per annum, the largest number of cases disposed of in any one year in the Southern Division was 1,298, so that at this rate it would have taken thirty years to dispose of the claims of the 38,764 with whom the settlement as above explained has been already completed. To increase the Commission so as to pursue the investigations into rent-free holdings throughout the Presidency, that the inquiries might be completed within a reasonable period, would have required a pressure

which would have produced an amount of excitement which it was undesirable to bring about —and financially such an increase to the establishment was out of the question. The only course therefore left open to the adoption of Government was to effect a summary settlement which should take the form of a compromise of the right of the State to make inquiry into the title of Alienees for a moderate payment.

"It seems hardly necessary to enter into any great detail in respect to the provisions of the Act, as the settlement for which it provides has been almost entirely completed; but there are one or two points on which I will briefly touch. But before doing so, I would observe that the present Bill is substantially the same as the Bill introduced into the Calcutta Council, the alterations now made in the latter consisting merely in the omission of one or two Sections or Clauses which are unnecessary in a settlement, which is, it may be said, already in effect, and Clauses which, although applicable to Guzerat and the Concans, are uncalled for in a Bill intended for the Districts subject only to Act XI. of 1852. To proceed then, taking the first Section, I would notice that the settlement has been confined to unadjudicated cases. I am aware that out of doors it has been strongly advocated that the settlement should have been extended to cases which have already been adjudicated unfavorably to the holders; I cannot, however, see the justice of this, for these claims have been proved to be bad, and it would be unjust towards the general public to burden the State Revenues with charges upon them to the receipt of which the claimants have no good title—and I may add that Her Majesty's Secretary of State has distinctly refused to allow the admission of these claims. But I may state that the Government have under consideration a proposal whereby it is intended to admit to the benefits of a more permanent title those cases in which the enjoyment of Alienated Revenues has been guaranteed for one or more generations only.

"Section II. provides, by the payment of a Nuzzerana, for the conversion of the holdings into hereditable and transferable property. This is a very valuable concession, for under all Native grants succession to Inams and such like holdings are generally restricted to the heirs male of the grantee, or some individual or individuals mentioned in the deed of grant. By the provision in question, however, the inheritance to alienated lands will be extended to collateral heirs, and holders will be able to will away or otherwise dispose of their lands as they may think fit. It may be my duty hereafter to propose an amendment on the Nuzzerana Sections of the Bill, but I reserve for the present further allusion to this point.

"The right to demand a trial and adjudication of their titles is reserved to all holders by Section VI. Opinions have varied as to whether this option should have been given, but this option has been conceded in conjunction with the alteration to which I shall in the next place advert, made by desire of the Government of India and the Secretary of State in Act XI. of 1852, the law applicable to the Districts to which this Bill applies. I confess I myself would have preferred to see no option left, because the object of the measure is summarily to get rid of the necessity of proceeding further with the investigation of claims to exemption from payment of Land Revenue.

"In Section X. an important change in the law above referred to, with respect to the adjudication of claims in the Districts to which this Bill applies, has been made. By Act XI. of 1852, as I have already explained, the *onus* of disproving the titles of the holders or occupants of rent-free lands was thrown on the Government; but here a return to the provisions of the Code of 1827 has been made, by throwing the burden of proof, in cases in which the parties may demand inquiry, upon the claimants themselves.

"In conclusion, I may state that in dealing practically with this question, the Government have on all doubtful points leant to the side of liberality—admitting to the settlement all claims in which appeals against decision adverse to the claimants lay undisposed of before Government, and extending the terms of it to land found to be in the occupation of Inamdars in excess of their recorded holdings, which excess might fairly and without hardship have been at once subjected to the payment of full assessment.

"Begging the Council to pardon me for having occupied so much of their time, I beg to move the first reading of the Bill, viz: 'A Bill to facilitate the adjustment of unsettled Claims to exemption from the payment of Government Land Revenue, and to regulate the succession to, and transfer of, lands wholly or partially exempt from the payment of such Revenue in those parts of the Bombay Presidency which are subject to the operation of Act XI. of 1852 of the Legislative Council of India.'"

By order of His Excellency the Governor in Council,

L. H. BAYLEY,
Deputy Secretary to Government.

Bombay, 8th October 1862.

PROCEEDINGS OF THE LEGISLATIVE DEPARTMENT, BOMBAY.

Translations of the foregoing.

आज मी जो आक्टाचा मसुदा कौन्सिलांत गुजारतों त्यांतील विषय पुष्कळ दिवस झाले सर्व लोकांस जाहीर आहे आणि ज्या जिल्ह्यांस सन १८५२ चा ११ वा आक्ट लागू आहे त्या जिल्ह्यांत वसूल माफीनें चालणारें जमिनीचे जे उपभोग घेणारे जमिनीचा उपभोग राजकीय सत्ताप्रकारा वरून करीत नाहींत किंवा चाकरी बद्दल करीत नाहींत व ज्यांचे हकाची चौकशी सन १८५२चे ११वे आक्टावरून अजून होणे होती त्या उपभोग घेणारां बरोबर गेलेसालीं संक्षिप्त रितीनें ठराव केले ते कायदेशीर आहेत असें ठरविण्याचा या मसुद्याचा हेतु आहे तो मसुदा बरोबर हेतूंचा व कारणांचा तपशील छापून प्रसिद्ध केला आहे त्यांत लिहिलाच आहे.

या देशांत सारा देऊन जमिनीचा उपभोग करण्याची वहिवाट मुळापासून आहे आणि साऱ्याचे माफीचा दावा शाबीत करून दिला पाहिजे असें लोकांस सांगण्याचा हक्क माजी राज्यांतच सरकाराकडे होता असें नाहीं परंतु इंग्रज सरकारानी कायदे व कानूं ठरविले त्यांतही तो हक्क पहिल्या पासून कांहीं शर्तीनिशीं कायम ठेवला आहे. नामदार मानस्टुअर्ट एलफिनस्टन साहेब बाहादूर यांचे कारकीर्दीत सन १८२७ चें कायदे पुस्तक तयार झालें त्यांत हा हक्क स्पष्ट रितीनें लिहिला आहे आणि या कौन्सिलाचे आनरबल मेंबर तें कायदे पुस्तक पाहातील तर साऱ्याची माफी कोणते गोष्टी वरून खरी ठरते हें १७ वे कायद्याचे ९ वे बाबेंत त्यांचे नजरेस येईल. या विषयाची खरी समजूत होण्यासाठीं पुढला मजकूर अवश्य लक्ष्यांत ठेवला पाहिजे, ह्मणजे दुमाल्याचे दाव्या विषयीं चौकशी झाली तेणेकरून उपभोगाचे हकास बिलकुल हरकत झाली नाहीं. साऱ्याचे माफीचा दावा किंवा उपभोग घेणारा कडून सारा घेण्याचा दावा खरा आहे किंवा खोटा आहे एवढेंच मात्र ठरविण्यासाठीं चौकशी केली ही गोष्ट लक्षांत ठेवली पाहिजे.

सन १८२७ चे १७ वे कायद्याची ९ वी व १० वी बाब पाहिली ह्मणजे—

१ साऱ्याचे माफीचा दावा कोणते सबबे वरून कबूल करण्यायोग्य होतो आणि,

२ माफीचे दाव्याची चौकशी कोणते कानूं प्रमाणे करून निकाल करावा हें आनरबल मेंबरांचे लक्ष्यांत येईल.

बिन धाऱ्याचे किंवा कमी धाऱ्याचे जमिनीचा जे उपभोग करतात त्यांचे दाव्या विषयीं चौकशी करण्याचा अधिकार जिल्ह्याचे कलेक्टरास सदहू कायद्या वरून आहे इतकेंच नाहीं परंतु दावा शाबीत करून देण्याचें काम दावे करणारांवरच टाकण्याचा अधिकार आहे. आणि सन १८२७ चे १७ वे कायद्याचे ४५ वे कलमांत लिहिल्या प्रमाणे चौकशी होऊन ज्यांचे दावे सरकारांतून कबूल झाले नसतील त्यांचे दाव्या विषयीं चौकशी होण्याची आहे असें अवल इंग्रजी पासून त्या लोकांस ठाऊक आहे. यावरून स्पष्ट दिसून येईल कीं वसूल माफीनें जमिनी चालण्याचे हका विषयीं चौकशा करावयाच्या त्या पहिल्यानें पुष्कळ दिवस पर्यंत अव्यवस्थित रितीनें चालल्या होत्या. कलेक्टरांस आपले दुसरे भारी व अगत्याचे कामांतून फुरसत मिळे त्या प्रमाणे ते वेळोंवेळीं या प्रकारचे मुकदम्यांचा इनसाफ करीत असत.

आपले राज्याचे प्रारंभीं ही चौकशी करण्यांत हयगय कां केली असें कोणी ह्मणेल तर त्या वेळीं सारा वसूल करण्याचें काम मोठया मेहनतीचें होतें आणि लोकांजवळून गैर-वाजवी पैका जबरीनें घेण्यात येऊं नये आणि गैरवाजवी रितीनें सरकारची समजूत होऊं नये म्हणून कलेक्टरांस व त्यांचे आसिस्टंटास कच्चे कामाकडे स्वतः फार लक्ष्य द्यावें लागत असे. आणि जमिनीचा सारा वसूल करण्याचे कामा खेरिज आणखी रहदारीचे व थळमोड व थळभरीत जकातीचे व मोतर्फा व इतर कर वसूल करण्याचें कामाची देखरेख कलेक्टरांस ठेवावी लागत असे.

अशी स्थिति चालल्या वरून कर्नाटक प्रांतांत जी चौकशी करणे अवश्य होती ती चौकशी करण्यासाठीं सन १८४३ सालीं मुद्दाम अंमलदार नेमले. ही गोष्ट नीट केली कारण तेणेंकरून अधिकारें नसतां वसूल माफीनें जे लोक जमिनीचा उपभोग करीत होते त्यांजवळून सारा घेण्यांत आला इतकेंच नाहीं परंतु वसूल माफीनें जमिनीचा उपभोग करण्याचा ज्यांचा हक्क चांगला व पूर्ता होता त्यांचे हका विषयींचा अंदेशा लौकर दूर झाला.

ते अंमलदार प्रथम आपलें कामं करूं लागेल तेव्हां मागील सरकारचे ज्या मोठमोठाले बारनिशांत व हिशोबांत सर्व दुमाल्यांचे दाखले होते आणि कबूल केलेले हक्क खरे आहेत किंवा खोटे आहेत हें तपासण्याचे इलाज होते त्या बारनिशा व हिशोब अनुक्रमानें लावले पाहिजेत असें त्यांस वाटलें परंतु तें दफतर अव्यवस्थित पडलेलें होतें त्यामुळें तें लावणे जरूर होतें आणि कमिशना पुढें दस्तऐवजी पुरावा हजर करीत त्याचा खरेपणा पाहाण्यासाठीं आणि ज्या दावा करणारां जवळ

दस्तऐवजी पुरावा नव्हता त्यांचे तर्फेने पुरावा सांपडेल तर तो घेण्यासाठीं अथवा दावा करणारांच्याने संगतवार पुरावा हजर करवत नसे तो शोधून काढण्यासाठीं दरएक खटल्याची बारकाईने चौकशी करावी लागली त्यामुळें कमिटीचें काम हळू चाललें. या इलाक्यांत, ही चौकशी अधिक वाढविण्याची गोष्ट आपणास मंजूर आहे असा इंडिया सरकारानी आपला अभिप्राय सन १८५० सालीं जाहिर केला. ही चौकशी केवढी झाली आणि अजून किती दिवस चालेल असें इंडिया सरकारानी पुसल्या वरून या सरकाराने त्या गोष्टीचा सन १८५६ चे अखेरीस तपास केला तेव्हां असें ठरविलें कीं इनामाची चौकशी योग्य वेळांत संपविणे आहे तर दोन मात्र मार्ग आहेत. एक हा कीं मेजर विइंगेट साहेबानी युक्ति काढली होती त्या युक्तिने पैमाष करून आकारणी ठरविली आहे तिची एक चतुर्थांश सरसकट आकारणी एकंदर इनामावर ठरवावी अथवा दक्षिणेंतील साहा जिल्ह्यांत कांहीं वर्षे चौकशी चालली आहे ती अधिक निकराने चालवून पुरी करावी आणि तशीच चौकशी गुजराथेंत व कोंकणांत चालवावी, आणि लाहान लाहान इनामें पुष्कळ आहेत त्यांची चौकशी मुळींच करूं नये. मोठे किमतीचीं थोडकीं आहेत त्यांची मात्र बारकाईने चौकशी करावी.

संक्षिप्त रितीने चौकशी करून ठराव करण्याची गोष्ट येथून, उत्पन्न झाली असें आनरबल मेंबरांचे नजरेस येईल. या बाबद इंडिया सरकारास लिहून पाठविल्यानंतर थोडकेच दिवसांत या मुलकांत दंगा झाल्यामुळें त्या गोष्टीचा त्या सरकारानी सन १८५९ सालापर्यंत विच्यार केला नाहीं तेव्हां इनाम कमिशनांच्या चौकशा फार लांबल्या होत्या त्या लौकर संपवून त्या कामाचा भारी खर्च होतो तो होईल तितका कमी करावा असें मुंबई सरकारचे मनांत आल्यावरून ती योजना इंडिया सरकारास तपशीवार लिहून पाठविली. सुमारें पंधरा महिन्यांवर एक आक्टाचा मसुदा इंडिया सरकारच्या लेजिस्लेटिव कौन्सिलांत गुजारला होता व तो गेल्यासालीं तारिख ६ वी जुलै रोजीं दुसरे वेळीं वाचला होता त्यांत ती योजना लिहिली आहे. इतकें काम चालल्यानंतर तो मसुदा विच्यार करण्यासाठीं सिलेक्ट कमिटीकडे सोंपण्यांत आला परंतु त्या कमिटीने रिपोर्ट करण्यापूर्वीं ठिकठिकाणीं कौन्सिलें करण्या विषयींचा आक्ट ठरला आणि मसुदा याच इलाक्यास लागू आहे असें वाटल्यावरून या कौन्सिलांत त्या बाबद विच्यार होण्यासाठीं तो परत आला.

सदर्हू मसुदा इंडिया सरकाराकडे होता त्याचा ते आक्ट ठरवितील असें समजून तो जेथे चालू करतां येईल तेथे, ही योजना दरमियान चालू करण्यास वेळ लावूं नये असें मुंबई सरकारास वाटल्यावरून ज्या शर्तीप्रमाणें संक्षिप्त रितीने चौकशी करून ठराव करण्याचें इंडिया सरकारानी पसंत केलें होतें व मलिका माआझमाचे स्टेट सेक्रेटारी साहेबानी मंजूर केलें होतें त्या शर्तीने ठराव करून घेण्याची तुमची इछा आहे कीं कसें म्हणून, दक्षिण तुकडीचे रेवेन्यू कमिशनराचे ताब्यांतील ज्या जिल्ह्यांत कायदे असे आहेत कीं या कामाबाबद कायदा ठरविण्याची वाट पाहाण्याची जरूरी नाहीं, त्या जिल्ह्यांतील ज्या मनुष्यांकडे वसूल माफीने जमिनी चालतात त्यांस विच्यारावें असें साहेब मौसूफ यांस लिहून पाठविलें होतें.

या इलाक्यांत वसूल माफीने जमिनी चालण्याचे हक्कांचा निकाल ज्या कायद्याप्रमाणे करावयाचा त्या कायद्याप्रमाणे त्या हक्कांचे दोन वर्ग करतां येतील ही गोष्ट मला आतां तुह्मास समजावून दिली पाहिजे. सन १८२७ चे कायदे पुस्तका विषयीं मी वर म्हटलेंच आहे आणि वसूल माफीने जमिनी चालण्याचे हक्काची चौकशी करण्याचा अधिकार त्या कायदे पुस्तकावरून सरकारास आहे आणि काम कोणते नियमा प्रमाणे व पद्धती प्रमाणे चालवावें तेंही त्यांत सांगितलें आहे. गुजराथेमध्यें व कोंकणामध्यें सदर्हू प्रकारचे दाव्या विषयीं आजपर्यंत सदर्हू कायदा चालू आहे त्या कायद्यावरून हक्काचा ठराव करण्याचा अधिकार दिवानी कोर्टास आहे व अवल फिर्यादी घेण्याचा अधिकार कलेक्टरास आहे, परंतु खानदेश व दक्षिण व कर्नाटक घेतल्यापासून सन १८२६ साला पर्यंत तेथला राज्यकारभार निराळा कमिशनर चालवीत असे. पहिले कमिशनर आनरबल मानस्टुअर्ट एलफिन्स्टन साहेब बाहादूर हे होते. सन १८२७ चे कायदे या जिल्ह्यास सन १८२७ चे २९ वे व सन १८३० चे ७ वे कायद्या वरून लागू करून त्यांत असा मुद्दाम ठराव केला आहे कीं इनामा बाबद सरकारावर दावे असतील त्यांची चौकशी करण्याचा अधिकार दिवानी कोर्टास नाहीं.

इनाम कमिशनराचें काम जेव्हां पूर्तेपणी चालू झालें तेव्हां त्या कमिशनांतील अंमलदारांपुढें येणारे मुकदम्यांचा त्याणी कोणते रितीनें उलगडा करावा ती रीति ठरविण्याविषयीं एक कायदा ठरविणे अवश्य झालें. यावरून सन १८५२ चा ११ वा आक्ट ठरविण्यांत आला. आणि मी आतां वर सांगितले जे जिल्हे त्यांत व जे जिल्हे या इलाक्यांत अधिक दाखल केले आहेत त्या सर्व जिल्ह्यांत जमिनी वसूल माफीने चालण्याचे हक्काची चौकशी करून निकाल करण्याचे कामास हल्लीं सदर्हू आक्ट लागू आहे.

या कायद्या विषयीं फार लोक वाईट बोलतात तथापि निःपक्षपाताने जे लोक त्यांतील ठरावा विषयीं विच्यार करतील त्यांस असें दिसून येईल कीं तो आक्ट मोठे उदार विच्याराने केला आहे. वसूल माफीने जमिनीचे उपभोग करणारांचे हक्क खोटे ठरविण्याचें काम सरकारावर टाकलें आहे.

या कायद्याचे बहुतेक भाग थोडके दिवसांनी रद्द होणार आहेत यास्तव जुने प्रांतांत वसूल माफीचे दाव्यांचा उलगडा करण्याचा कायदा व दक्षिण जिल्ह्यांत वसूल माफीचे दाव्यांचा उलगडा करण्याच्या कायदा यांत काय फरक आहे, आणि त्या फरकामुळें विलंब न लावतां आपलें काम दक्षिण जिल्ह्यांत चालविण्यास हरकत नाहीं असें सरकारास वाटलें. ही गोष्ट आनरबल मेंबरांस समजाविण्यासाठीं आणि त्या प्रमाणे काम चालल्यामुळें या इलाक्यांतील ज्या जिल्ह्यांस सन १८५२ चा ११ वा आक्ट लागू आहे त्या जिल्ह्यांसाठीं नवीन आक्टाचा मसुदा गुजारणे कोणत्या कारणानें जरूर आहे आणि गुजराथें-तील व कोंकणांतील दुमालदारांसाठीं वेगळा कायदा कां ठरवावा हें आनरबल मेंबरांस समजाविण्यासाठीं जितकें सांगणे जरूर आहे त्यापेक्षां सदर्हू कायद्या विषयीं अधिक सांगूं लागलों तर कौन्सिलाच्या निरर्थक वेळ जाईल. एक तर्फेनें इनामदार व दुसरे तर्फेने सरकार यांचे दरमियान झालेले करारनामे कायदेशीर ठरवावे हाच फक्त या आक्टाचे मसुद्याचा हेतु आहे. हेतूंचा व कारणांचा तपशील जो मसुदा बरोबर छापला आहे त्यांत लिहिलें आहे कीं सदर्हू प्रमाणे ठराव करण्याचा विच्यार जमिनीचे उपभोग घेणारांस लिहून पाठविल्या वरून गेल्या एप्रिल महिन्याचे ३० वे तारिखे पर्यंत ४०८७८ इसमांपैकीं ३८७६४ नी ती गोष्ट कबूल करून त्या प्रमाणे ठराव झाले आहेत असें सदर्हू तारिखेस सरकारांत शेवटलें पत्रक आलें त्यावरून समजतें या वरून, ही ठराव करण्याची रीति बहुतेक हकदार लोकांस किंबहुना सर्व हकदार लोकांस कबूल आहे. या विषयीं या कौन्सिलांतील मेंबर लोकांचे मनांत अंदेशा राहाणार नाहीं असें मला वाटतें. आणि आपण आणखी ही गोष्ट ध्यानांत धरली पाहिजे कीं चौकशी मागण्याची व वसूल माफीनें जमीन चालण्याचा हक्क शाबीत झाला असतां धारा अगदीं द्यावा लागणार नाहीं; तो हक्क शाबीत करून घेण्याची मोकळीक प्रत्येक हकदारास दिली होती.

दुमालदारांचे हक्कांची चौकशी फार हळू चालली होती यामुळें आपली स्थिति कशी होईल याचा अंदेशा त्यांस होता यास्तव सरकारास त्याबाबद तजवीज करणे अवश्य पडलें हें मी पुढें मजकूर सांगतों यावरून ध्यानांत येईल. या कमिशनाचा खर्च दरसाल सुमारें एक लाख असून दक्षिण तुकडींत एका वर्षांत १२९८ मुकदम्यांचा फैसला झाला. तेव्हां या रितीनें काम चाललें असतां ३८७६४ दाव्यांचा वर सांगितल्या प्रमाणे ठराव करण्यांत आला आहे त्या दाव्यांचा ठराव करण्यास ३० वर्षें लागतील. वसूलमाफीनें जमिनी चालतात त्यां विषयींचे हक्काची चौकशी योग्य मुदतींत संपविण्यासाठीं त्यां चौकशा करण्याकरितां कमिशन वाढविलें असतें तर लोकांत मोठी गडबड झाली असती. आणि गडबड तर होऊं देणे योग्य नव्हती आणि सरकारची आमदानी व खर्च पाहातां हें खातें वाढवितां येत नव्हतें; तेव्हां संक्षिप्त रितीनें ठराव करावा हा एक मार्ग मात्र सरकारास राहिला होता. तो ठराव असा कीं दुमालदारानीं थोडका ऐवज दिला असतां दुमालदारांचे हक्काची चौकशी करण्या विषयीं सरकारास अधिकार आहे त्याची तोडजोड व्हावी.

या आक्टांतील ठरावा विषयीं फार तपशील लिहिणे जरूर आहे असें दिसत नाहीं; कारण जो ठराव करण्या विषयीं त्यांत लिहिलें आहे तो अगदीं पुरा होत आला आहे. परंतु त्यांत एक दोन गोष्टी आहेत त्यां विषयीं मीं थोडक्यांत सांगतों. तसें करण्या पूर्वी मी आपणास असें कळवितों कीं हल्लींचे आक्टाचा मसुदा वस्तुतः म्हटलें म्हणजे जो आक्टाचा मसुदा कलकत्ता येथील कौन्सिलांत गुजारला होता तोच आहे. सदर्हू प्रकारचा ठराव (तो आतां अमलांत आलाच आहे) करण्याचे कामास एक दोन कलमे किंवा रकमा जरूर नाहींत त्या मात्र त्यांतून काढून टाकल्या एवढा आणि त्यांतील रकमा गुजराथेस व कोंकणास लागू आहेत तथापि त्या रकमा ज्या जिल्ह्यांस सन १८५२ चा ११ वा आक्ट मात्र लागू आहे त्या जिल्ह्याविषयीं जो आक्ट करावयाचा त्यांत जरूर नाहींत त्या काढून टाकल्या एवढा मात्र त्यांत फेरफार केला आहे. आतां पहिलें कलम पाहातें ज्या दाव्यांचा निकाल झाला नाहीं त्यांविषयीं मात्र आहे. उपभोग घेणारां विरुद्ध ज्या दाव्यांचा ठराव झाला आहे त्या दाव्यांसही हा ठराव लागू करावा असें लोकांचें म्हणणे आहे हें मी जाणतों; परंतु हें त्यांचें म्हणणे वाजवी आहे असें मजला वाटत नाहीं. कारण ते दावे खोटे होते असें शाबीत झालें आहे आणि ज्या दावा करणारांचा हक्क खरा नाहीं त्यांस ऐवज मिळण्याचें ओझें सरकारी महसुलावर घालावें हें सर्वांस अन्याय केल्या सारिखें आहे आणि मलिका माआझमाचे सेक्रेटारी यांणी हे दावे मंजूर करण्याचें साफ नाहीं म्हटलें आहे. परंतु ज्या दाव्यांत दुमाल्याचा उपभोग एक किंवा दोन पिढ्यां पर्यंत मात्र चालेल ह्मणून अभय दिलें असेल त्या दाव्यांचे हक्क अधिक कायम करावे या विषयीं सरकारांत विच्यार चालला आहे.

नजराणा दिला असतां जमीन खानगी मिळकत होल्ये असा २ रे कलमांत ठराव आहे ही मोठीच मेहेरबानी आहे; कारण सर्व एतद्देशीय सनदां वरून ह्मटलें असतां इनाम वगैरे जमिनी सीधे वारसाकडे किंवा सनदेंत लिहिलेले मनुष्याकडे मात्र चालविल्या पाहिजेत. सदर्हू ठरावा वरून दुमाल्याच्या जमिनी भाऊबंदांकडे चालतील आणि उपभोग करणारांस आपल्या जमिनी मृत्युपत्र करून किंवा आपणास योग्य वाटेल त्या इतर रितीनें दुसऱ्यांस देतां येतील किंवा त्यांची पाहिजे ती व्यवस्था करितां येईल. या मसुद्यांतील नजराण्या बाबद कलमें आहेत त्यांत फेरफार करण्याविषयीं कदाचित् मी पुढें सांगेन परंतु त्याबाबद आणखी हल्लीं कांहीं सांगत नाहीं.

आपले दाव्याची चौकशी करून उलगडा करण्यास सांगण्याचा हक्क ६ वे कलमावरून उपभोग घेणारांस आहे ही मोकळीक त्यांस द्यावी किंवा न द्यावी या विषयीं निरनिराळी मतें आहेत. परंतु हा आक्ट लागू असणारे जिल्ह्यांस सन १८५२ चा ११ वा आक्टही लागू आहे. त्या आक्टांत इंडिया सरकारानी व स्टेट सेक्रेटारीनी सांगितल्यावरून जो फेरफार केला आहे व ज्या विषयीं मी पुढें सांगणार आहें त्या फेरफारास अनुसरून सदर्हू मोकळीक दिली आहे. माझे मतें ही मोकळीक देऊं नये. कारण वसूल मार्फीने जमिनी चालण्याचे हक्काची आणखी चौकशी न करतां संक्षिप्त रितीने त्यांचा उलगडा करावा ह्मणून हा आक्ट केला आहे.

ज्या जिल्ह्यांस हा आक्ट लागू आहे त्या जिल्ह्यांत सदर्हू प्रकारचे दाव्यांचा उलगडा करण्या बाबद सदर्हू कायद्यांत १० वे कलमावरून मोठा अगत्याचा फेरफार केला आहे. मागें मी सांगितलेंच आहे कीं बिन धाऱ्याचे जमिनीचे उपभोग घेणारांचे हक्क खोटे ठरविण्याचें ओझें सन १८५२ चे ११ वे आक्टावरून सरकारावर घातलें आहे, परंतु दावा करणारे चौकशी मागतील तेव्हां त्याणी आपला हक्क शाबीत करून दिला पाहिजे, असा सन १८२७ चे कायदे पुस्तकांत ठराव आहे त्याप्रमाणेंच या आक्टांत ठराव केला आहे.

सारांश, वास्तवीक पाहिलें असतां सर्व संशययुक्त बाबतींत सरकाराचें लक्ष्य औदार्याकडेच आहे. दावा करणारा विरुद्ध झालेले ज्या निवाड्यां वरील अपिलांचा निकाल सरकारांतून झाला नाहीं त्यांचे दाव्यांचा ठराव संक्षिप्त रितीने करून देण्याचें सरकाराने कबूल केलें आहे आणि इनामदारांचीं जीं इनामें ह्मणून दफ्तरांत दाखल आहेत त्यांपेक्षां जितकी ज्यास्ती जमीन त्यांजवळ सांपडेल तिजवर भरधारा वाजवी रितीने व जुलूम करतां बसवितां येतो तथापि त्या ज्यास्ती जमिनीस सदर्हू प्रकारचे ठरावाच्या शर्ती सरकाराने लागू केल्या आहेत.

कौन्सिलाचा इतका वेळ मी घालविला म्हणून त्याणी मला क्षमा करावी. इंडियाचे लेजिस्लेटिव कौन्सिलाचा सन १८५२ चा ११ वा आक्ट मुंबई इलाक्याचे ज्या भागांस लागू नाहीं त्या भागांत जमिनीचा धारा देण्याची आम्हास माफी आहे असा जे लोक दावा करतात त्यांचे दाव्यांचा संक्षिप्त रितीने ठराव करण्या विषयीं आणि सदर्हू प्रकारचे माफीचा दावा पुढें सरकार कोणते शर्तीने कबूल करील या बाबद नियम ठरविण्या विषयींचे आक्टाचा मसुदा पहिले वेळीं वाचण्या विषयीं दरखास्त करतों.

बमुजिबे हुकूम बंदेगान आलीनबाब मुस्तताब हजरत
आनरबल गवरनर साहेब बाहादूर दर इजलास कौन्सिल.

एल. एच. बेली साहेब,
डेपुटी सेक्रेटारि निसबत सरकार यांची सही.

मुक्काम जंजिरे मुंबई,
तारीख ८ वी माहे आक्टोबर सन १८६२.

(True Translation)
VENAYEK WASSOODEW,
Oriental Translator to Government.

ಯೀ ದಿವಸ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸುಬ್ರಾಯಿಸುವಂಥಾ ಮಸೂದೆ ಯೊಳಗಿನ ವಿಷಯಗಳು ಬಹಳ ದಿವಸ ಗಳಿಂದ ಸರ್ವಜನರಿಗೂ ಜಾಹಿರ ಆಗಿ ಯಿರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ಯಾವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸನ ೧೮೬೩ನೇ ಯಿಸವಿ ೧೧ನೇ ಆಕ್ಟು ಲಾಗೂ ಆದರೋ ಅಂಥಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೊಳಗೆ ವಸೂಲು ಮಾಫಿ ಯಿಂದ ನಡಿಯುವಂಥಾ ಜಮೀನು ಗಳಿಗೆ ನಾವು ಉಪಭೋಗಿಸುವಂಥಾವರು ಜಮೀನುಗಳ ಉಪಭೋಗವನ್ನು ರಾಜ್ಯಕೀಯ ಸತ್ತಾ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮಾಡುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಥವಾ ಚೌಕಶಿ ಬಗ್ಗೆ ಮಾಡೋದಿಲ್ಲವೋ ಹಾಂಗೂ ಯಾವ ಜಹಗೀರ ಹಕ್ಕಿನ ಬಾಬತು ಚೌಕಸಿ ಸನ ೧೮೬೩ನೇ ಯಿಸವಿ ೧೧ನೇ ಆಕ್ಟಿನ ಮೇಲಿಂದ ಯಿನ್ನೂ ಆಗತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದ್ದು ಅಂಥಾ ಉಪಭೋಗ ಕರ್ತರ ಸಂಗಡ ಕಳೆದ ವರುಷದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಠರಾವು ಮಾಡೋಣಾಗಿದ್ದು ಕಾಯಿದೆ ಶೀರ ಆದೆ ಯೆಂಬದಾಗಿ ಠರಾಯಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೀ ಮಸೂದೆದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಯಿರುವದನ್ನು, ಮಸೂದೆದವಂದಿಗೆ ಛಾಪಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸೋಣಾಗಿರುವಂಥಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಾಂಗೂ ಕಾರಣ ಯಿವುಗಳ ತಪಶೀಲಿನೊಳಗೆ ಬರಿಯೋಣಾಗಿರುತ್ತದಷ್ಟೆ.

ಆರಂಭದಿಂದ ಯೀ ದೇಶದೊಳಗೆ ಕಂದಾಯ ಕೊಟ್ಟು ಜಮೀನಿನ ಉಪಭೋಗ ಮಾಡತಕ್ಕ ಪರಿಪಾಠ ಯಿರುತ್ತದೆ. ಮತ್ತು ಕಂದಾಯದ ಮಾಫಿ ಬಾಬತು ದಾವೆಯನ್ನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂತ ಜನರಿಗೆ ಹೇಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾಜಿ ರಾಜ್ಯದೊಳಗೆ ಸರಕಾರದವರ ಕಡೆ ಹಕ್ಕು ಯಿತ್ತುಯಿಂಗೇನು ಇಲ್ಲಾ- ಪರಂತು ಯಿಂಗ್ರೇಜಿ ಸರಕಾರದವರಿಂದ ಠರಾಯಿಸಲ್ಪಡೋಣಾದಂಥಾ ಕಾಂಯಿದೆ, ಹಾಂಗೂ ಕಾನೂ, ಯಿವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಹ ಸದರೀ ಹಕ್ಕು ಆರಂಭದಿಂದ ಯೇನಕೆ ಶರ್ತಿನಿಂದ ಕಾಯಮು ಯಿಡಲ್ಪಡೋಣಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾಮದಾರ ಮಾನ ಸ್ಟ್ಯುಅರ್ಟ ಎಲಫಿನ್ಸ್ಟನ ಸಾಹೇಬ ಬಹಾದ್ದೂರವರ ಕಾರಕೀರ್ದಿ ಯೊಳಗೆ ಸನ ೧೮೨೭ನೇ ಯಿಸವಿ ಕಾಂಯಿದೆ ಪುಸ್ತಕ ಗಳೂ ತಯಾರಾದ್ದರಲ್ಲಿ ಯೀ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಬರಿಯಲ್ಪಡೋಣಾಗಿರುತ್ತದೆ- ಮತ್ತು ಸದರಹೂ ಕಾಯಿದೆ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಯೀ ಸ್ಥಾನದ ಆನರಬಲ ಮೆಂಬರರು ಗಳು ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯದ ಮಾಫಿ ಯಾವ ಮಾತಿನ ಮೇಲಿಂದ ನಿಜವಾಗಿ ತೋರುವದೆಂಬುವದು ೧೭ನೇ ಕಾಯಿದೆದ ೯ನೇ ಬಾಬಿನ ಮೇಲಿಂದ ಅವರ ನಜರಿಗೆ ತೋರೀತು. ಯೀ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾದ ಸಮಜೂತಿ ಆಗುವದರ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಮುಂದಿನ ಮಜಕೂರನು: ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯದೊಳಗೆ ಯಿಡಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು. ಅಂದರೆ- ಮಸೂದೆದ ದಾವೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚೌಕಸಿ ಆದ್ದರ ಮೇಲಿಂದ ಉಪಭೋಗದಾರರಿಗೆ ಬಿಲಕುಲ್ಲ ಹರಕತ್ತು ಆಗದೆ ಕಂದಾಯದ ಮಾಫೀ ಬಾಬತು ದಾವೆ ಅಥವಾ ಉಪಭೋಗಕರ್ತನ ಕಡಿಂದ ಕಂದಾಯ ತೆಗದು ಕೊಳ್ಳುವ ಬಾಬತು ದಾವೆ ನಿಜವಾದ್ದೋ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೋ ಯೆಂಬುವದನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಠರಾಯಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚೌಕಸಿ ಮಾಡೋಣಾಯಿತೆಂದು ಲಕ್ಷ್ಯದೊಳಗೆ ಯಿಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಸನ ೧೮೨೭ನೇ ಯಿಸವಿ ೧೭ನೇ ಕಾಯಿದೆದ ೯ನೇ ಹಾಂಗೂ ೧೦ನೇ ಬಾಬುಗಳು ನೋಡೋಣಾದರೆ.

೧ ಕಂದಾಯದ ಮಾಫಿ ಬಾಬತು ದಾವೆ ಯಾವ ಸಬಬಿನ ಮೇಲಿಂದ ಕಬೂಲು ಮಾಡಬಹುದಾದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೋ- ಮತ್ತು.

೨ ಮಾಫಿ ಬಾಬತು ದಾವೆದ ಚೌಕಸಿಯನ್ನು ಯಾವ ಕಾನೂನಿನ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ ಮಾಡಿ ನಿಕಾಲ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೋ ಯಿದು ಆನರೆಬಲ ಮೆಂಬರ ಗಳ ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತೋರೀತು.

ಚಿನ್ನ ಕಂದಾಯದ ಅಥವಾ ಕಮ್ಮಿ ಕಂದಾಯದ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುವಂಥಾವರ ದಾವೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಿಲ್ಲೆದ ಕಲೆಕ್ಟರನಿಗೆ ಸದರಹೂ ಕಾಯಿದೆದ ಮೇಲಿಂದ ಚೌಕಸಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರ ಯಿರುವದಲ್ಲದೆ ದಾವೆಯನ್ನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿ ಕೊಡುವದನ್ನು ದಾವೆ ಮಾಡುವಂಥಾವನ ಕಡೆ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವದೆ. ಮತ್ತು ಸನ ೧೮೨೭ನೇ ಯಿಸವಿ ೧೭ನೇ ಕಾಯಿದೆದ ೪೫ನೇ ಕಲಮು ನೊಳಗೆ ಬರದಿರುವ ಪ್ರಕಾರ ಚೌಕಸಿ ಆಗಿ ದಾವೆ ಕಬೂಲಾಗದಿದ್ದಂಥಾವರ ದಾವೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚೌಕಸಿ ಆಗತಕ್ಕದ್ದದೆ. ಯೆಂಬದಾಗಿ ಅವ್ವಲ ಯಿಂಗ್ರೇಜಿ ಹಿಡದು ಆ ಯಾ ಜನರಿಗೆ ತಿಳದು ಯಿರುತ್ತದೆ ಆದ್ದರಿಂದ ಅದರ ಮೇಲಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದಲ್ಲಾ ವಸೂಲು ಮಾಫಿ ಯಿಂದ ನಡಿಯುವಂಥಾ ಜಮೀನು ಗಳ ಹಕ್ಕಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಚೌಕಸಿ ಆಗತಕ್ಕಂಥಾದ್ದು ಮೊದಲಿಗೆ ಬಹಳ ದಿವಸ ಗಳವರಿಗೆ ಅವ್ಯವಸ್ಥಿತ ರೀತಿಯಿಂದ-

ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಕಲೆಕ್ಟರರು ಇತರ ಜರೂರಿಯಾದ್ದಾಗಿರುವಂಥಾ ಹಾಂಗೂ ಭಾರೀ ಸಾಬಂಥಾ
ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಸಂಗದಿಂದ ಧೋರಣೆ ವೇಳ್ಯೆ ವೇಳ್ಯೆದಲ್ಲಿ ಸದರಹೂ ಪ್ರಕಾರದ ಮುಕದ್ದಮೆಗಳ ಇನ-
ಸಾಫ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯದ ಆರಂಭದೊಳಗೂ ಚೌಕಶಿ ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಆಲ್ಪರ ಯಾಕೆ ಮಾಡಲ್ಪಡೋ-
ಣಾಯಿತೆಂಬದಾಗಿ ಅಂದಲ್ಲಿ, ಆಗಿನ ವೇಳ್ಯೆ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸ ಬಹಳ ಮೆಹನತು
ಉಳ್ಳದ್ದಾಗಿದ್ದದ್ದರಿಂದಲೂ, ಜನರ ಕಡಿಂದ ಗೈರವಾಜಬಿಯಿಂದ ಜಬರಿಯಾಗಿ ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ-
ಳ್ಳೋಣಾದರಲ್ಲಿ ಬರಬಾರದೆಂದು ಹಾಂಗೂ ಗೈರವಾಜಬಿ ರೀತಿಯಿಂದ ಸರಕಾರದವರ ಸಮಜೂತ
ಆಗಬಾರದೆಂತ ಕಲೆಕ್ಟರಗಳಿಗೆ ಹಾಂಗೂ ಅವರ ಅಸಿಸ್ಟಂಟರಗಳಿಗೆ ಕಬ್ಜಾ ಕೆಲಸಗಳ ಕಡೆ ಸ್ವತಃ ಬ-
ಹಳವಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯ ಕೊಡುವದಾಗಿರುತ್ತಿರುವದ್ದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ಜಮೀನಕಂದಾಯ ವಸೂಲು ಮಾಡುವ
ಕೆಲಸಗಳ ಶಿವಾಯ ಇನ್ನು ರಹದಾರಿ, ಸುಂಕ ಹಾಂಗೂ ಮೊಹತರ್ಫ ಹಾಂಗೂ ಇತರ ತೆರಿಗೆ ಇ-
ವುಗಳನ್ನು ವಸೂಲು ಮಾಡುವ ಬಾಬತು ಕೆಲಸಗಳ ದೇಖರೇಖನ್ನು ಕಲೆಕ್ಟರಗಳಿಗೆ ಇಡಬೇಕಾಗು-
ತ್ತಿದ್ದವು.

ಈ ಪ್ರಕಾರ ನಡೆಯುತ್ತಿರಲಾಗಿ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರಾಂತ್ಯದೊಳಗೆ ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಚೌಕಸಿ ಅ-
ಗತ್ಯಕ್ಕದ್ದು ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿ ತ್ರೋಟ ಪದನ್ನು ಮಾಡುವದರ ದೆಸೆಯಿಂದ ಸನ ೧೮೪೩ನೇ ಇಸವಿಯಲ್ಲಿ ಮು-
ಖ್ಯಮ ಅಮಲದಾರರನ್ನು ನೇಮಿಸಲ್ಪಡೋಣಾದ್ದು ಯುಕ್ತವಾದ ಮಾರ್ಗವೇ ಸರಿ. ಕಾರಣ ಏನೆಂದರೆ
ಆ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡೋಣಾದರಿಂದ ಅಧಿಕಾರ ವಿರಹಿತ ವಸೂಲು ಮಾಫಿಯಿಂದ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಉ-
ಪಭೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಂಥಾ ಜನರ ಕಡೆಯಿಂದ ಕಂದಾಯ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳೋಣಾದರಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದಲ್ಲದೆ ವ-
ಸೂಲು ಮಾಫಿಯಿಂದ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜನರು ಸಾ-
ಕಾದಷ್ಟು ಹಕ್ಕು ಉಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೋ ಅಂಥಾವರ ಹಕ್ಕಿನ ವಿಷಯದ ಸಂಶಯವನ್ನು ಶೀಘ್ರದಿಂದ
ದೂರ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ಸದರಹೂ ಅಮಲದಾರರು ಪ್ರಥಮತಃ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರವರ್ತನಾದಾಗ್ಯೆ-
ರಿಂದಿನ ಸರಕಾರದ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಬಾರನಿಶಿ ಯೊಳಗೂ ಹಾಂಗೂ ಶೆಟ್ಟಿಗಳೊಳಗೂ ಯಾವತ್ತು ದುಮಾಲೆಗಳ
ದಾಖಲೆ ಇದ್ದದ್ದಲ್ಲದೆ ಕಬೂಲು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಂಥಾ ಹಕ್ಕು ನಿಜವಾದ್ದೋ ಅಥವಾ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂಬುವ ವಿ-
ಷಯದಲ್ಲಿ ತಪಾಸಣಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾಗಿದ್ದಂಥಾ ಬಾರನಿಶಿ ಹಾಂಗೂ ಶೆಟ್ಟಿಗಳನ್ನು ಅನುಕ್ರಮವಾಗಿ
ಆರಿಸಿ ಇಡಬೇಕೆಂಬದಾಗಿ ಸದರಹೂ ಅಮಲದಾರರಿಗೆ ತೋರಿತು. ಪರಂತು ಅವುಗಳು ಬಹಳ ಅವ್ಯ-
ವಸ್ಥಿತವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯೊಳಗೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಆ ಪ್ರಕಾರ ಆರಿಸಿ ಇಡತಕ್ಕದ್ದು ಜರೂರಾಗಿ ಇತ್ತು. ಮತ್ತು
ಕಮಿಶನ ಬಳಿಯ ಹಾಜರು ಮಾಡಲ್ಪಡೋಣಾಗುತ್ತಿರುವಂಥಾ ದಸ್ತೈವೇಜು ನಕಲು ಪುರಾವೆಗಳ ಖರೇತನ
ವನ್ನು ನೋಡುವದರ ಬುದ್ಧಿಶ್ಯ ಹಾಂಗೂ ದಸ್ತೈವೇಜು ನಿಶೀ ಪುರಾವೆಯನ್ನು ಪಡಕೊಂಡಂಥಾವರಾಗಿರ-
ದೆ ದಾವೆ ಮಾಡುವಂಥಾವರ ತರ್ಫೇತ ಪುರಾವೆ ದೊರದರೆ ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದರ ದೆಸೆಯಿಂದ
ಅಥವಾ ದಾವೆ ಮಾಡುವಂಥಾವರಿಂದ ಸಂಗತಿವಾರ ಪುರಾವೆಯನ್ನು ಹಾಜರು ಮಾಡಲ್ಪಡದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಂಥಾ
ದ್ದನ್ನು ಶೋಧಿಸಿ ತೆಗೆಯುವದ್ದರಿಂದ ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟಿದ ಚೌಕಸಿ ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡ-
ಬೇಕಾಯಿತು. ಆದಕಾರಣ ಕಮಿಟಿಯವರ ಕೆಲಸ ಸಾವಕಾಶವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಇಲಾಖೆಯೊಳಗೆ
ಈ ಚೌಕಸಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮ ಅನುಮತ್ತ ವಿರುತ್ತದೆಂಬದಾಗಿ ಇಂಡಿಯಾ ಸರ-
ಕಾರದವರು ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಸನ ೧೮೫೦ನೇ ಇಸವಿಯೊಳಗೆ ಜಾಹೀರ ಮಾಡಿದರು. ಇಂಡಿ-
ಯಾ ಸರಕಾರದವರು ಈ ಚೌಕಸಿ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆಯಿತೆಂತಲೂ, ಇನ್ನು ಎಷ್ಟು ದಿವಸಗಳವರೆಗೆ
ನಡೆಯುವದೆಂತಲೂ, ವಿಚಾರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಈ ಸರಕಾರದವರು ಸದರಹೂ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸನ ೧೮೫೬ನೇ
ಇಸವಿ ಅಕ್ಟೋಬರಿಗೆ ತಪಾಸ ಮಾಡಿದಾಗ್ಯೆ ಹೀಂಗೆ ಠರಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟರಲ್ಲಾ, ಇನಾಮಿನ ಬಾಬತು ಚೌಕಸಿ
ಯೋಗ್ಯವಾದ ವೇಳ್ಯೆದಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಬೇಕಾದರೆ ಎರಡು ಮಾರ್ಗಗಳೂ ಮಾತ್ರ ಇರುತ್ತವೆ. ಹ್ಯಾಂಗೆಂ-
ದರೆ- ಮೇಜರ ವಿಂಗೇಟ ಸಾಹೇಬರವರಿಂದ ಯೋಜಿಸಲ್ಪಡೋಣಾದಂಥಾ ಉಪಾಯಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಪೈ-
ಮಾಯಿಷಿ ಮಾಡಿ ಠರಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಆಕಾರಣಿಯ ಹೊಂದುಬಂತುಥಾ ನ್ಯ ಸರಸಕಟು ಆಕಾರಣಿಯನ್ನು

ಯೇಕೆಂದರೆ ಯಿನಾಮಿನ ಮೇಲೆ ಠರಾಯಿಸಬೇಕು. ಅಥವಾ ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಾಂತ್ಯದೊಳಗಿನ ಆರು ಜಿಲ್ಹೆಗಳೊಳಗೆ ಯೇನೆಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನಡೆಯುವಂಥಾ ಛಾಕಸಿಯನ್ನು ಬಲವಾಗಿ ನಡಿಸಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಅದರಂತೆ ಗುಜರಾಥದಲ್ಲಿ ಹಾಂಗೂ ಕೊಂಕಣದಲ್ಲಿ ಛಾಕಸಿ ನಡಿಸಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಯಿರುವಂಥಾ ಸಂಸ್ಥಾನ ಯಿನಾಮಗಳ ಛಾಕಸಿಯನ್ನು ಮಾಡದವೇ ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಯಿರುವಂಥಾ ದೊಡ್ಡ ಕಿಂಮತಿನ ಯಿನಾಮಗಳ ಛಾಕಸಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಸೂಕ್ಷ್ಮದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಛಾಕಸಿ ಮಾಡಿ ಠರಾವು ಮಾಡುವದು ಯಿಲ್ಲಿಂದ ಪುತ್ತಸ್ನವಾದತ್ತಿ ಆನರಬಲ ಮೆಂಬರಗಳ ನಜರಿಗೆ ತೋರಿತು. ಯೀ ವಿಷಯವಾಗಿ ಯಿಂದಿಯಾ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ಬರದು ಕಳುಹಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಯೀ ಮುಲಕದೊಳಗೆ ದಂಗೆ ಪ್ರಬಾಧಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಯೀ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸದರಹೂ ಸರಕಾರದವರು ಸನ ೧೮೫೮ನೇ ಯಿಸವಿ ವರಿಗೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗೆ ಯಿನಾಮ ಕಮಿಷನಗಳ ಛಾಕಸಿ ಬಹಳ ಬೆಳೆದಿದ್ದು ಅದನ್ನು ತ್ವರಿತದಿಂದ ಮುಗಿಸಿ ಆಬಗೆ ಭಾರಿ ಖರ್ಚು ಆಗುವದನ್ನು ಯೆಷ್ಟು ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡಲ್ಪಡಬಹುದೋ ಅಷ್ಟು ಕಮ್ಮಿ ಮಾಡುವಂತೆ ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ತೋರಿದ್ದರಿಂದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಯಿಂದಿಯಾ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ತಪಶೀಲವಾರ ಬರದು ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಸುಮಾರು ಹದಿನೈದು ತಿಂಗಳ ತರುವಾಯ ಪ್ರೊಂದು ಆಕ್ಟಿನ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಯಿಂದಿಯಾ ಸರಕಾರದವರ ಲೆಜಿಸ್ಲೆಟಿವ ಕೌನ್ಸಿಲನೊಳಗೆ ಗುಜರಾಯಿಸಲ್ಪಡೋಣಾಗಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಕಳದ ಸಾಲಿನ ತಾರೀಖ ೬ನೇ ಜುಲೈ ದಿವಸ ಯರಡನೇ ಆವರ್ತಿ ಪ್ರೊಬಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಸದರಹೂ ಪ್ರಾಯ ಬರದಿರೋಣಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಿಷ್ಟಾದ ಬಳಿಕ ಆ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಚಾರ ಮಾಡುವದರ ಬೆನ್ನೆ ಯಿಂದ ನಿಲೆಕ್ಟ ಕಮಿಟಿ ಯವರ ಕಡೆ ವಪ್ಪಿಸಲ್ಪಡೋಣಾಯಿತು. ಅದರ ಆಕಮಿಟಿಯವರು ರಿಪೋರ್ಟ ಮಾಡುವದರ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಆಯಾ ಕಾಬಾರು ಗವರ್ನಮೆಂಟಿನೊಳಗೆ ಕಾನಸಲ ಸ್ಥಾಪಿಸುವದರ ಬಾಬತು ಆಷ್ಟು ಠರಾಯಿಸಲ್ಪಡೋಣಾದ್ದರಿಂದ ಮಸೂದೆ ಯಿದೇ ಯಿಲಾಖೆಕ್ಕೆ ಲಾಗೂ ಆದೆಂಬದಾಗಿ ತೋರಿದ್ದರಿಂದ ಸದರಹೂ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಿಕ್ಕಾನಸಲನೊಳಗೆ ವಿಚಾರ ಆಗುವದರ ಪದ್ಧತಿ ಆದನ್ನು ಪರತು ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡೋಣಾಯಿತು.

ಯಿಂದಿಯಾ ಸರಕಾರದವರ ಕಡೆ ಯಿದ್ದ ಸದರಹೂ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಅವರು ಮಂಜೂರ ಮಾಡಿ ಆಷ್ಟು ಠರಾಯಿಸ್ಬೇಕೆಂಬದಾಗಿ ತಿಳಿದು ಅದು ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಚಾಲೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದೋ ಆ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ, ಯೀ ಪ್ರಾಯವನ್ನು ದರಮಿಯಾನ ಚಾಲೂ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ವಾಸ್ತವಿಕ ಕಳಿಸುಬಾರದೆಂಬದಾಗಿ ಮುಂಬಯಿ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ತೋರಿದ್ದರಿಂದ ಯಾವತ್ತಿನ ಪ್ರಕಾರ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಛಾಕಸಿ ಮಾಡಿ ಠರಾವು ಮಾಡುವದನ್ನು ಯಿಂದಿಯಾ ಸರಕಾರದವರಿಂದ ಪಸಂದು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿ ರಾಣಿ ಸಾಹೇಬರವರ ಸ್ಟೇಟ ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯವರ ಕಡಿಂದ ಮಂಜೂರ ಮಾಡಲ್ಪಡೋಣಾಗಿತ್ತು. ಆ ರೀತಿಯಿಂದ ಠರಾವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮಯಿತ್ತೆ ಅವಿಹಾರ್ಯಂಗಿಂಬದಾಗಿ, ದಕ್ಷಿಣ ತುಕಡಿಯ ರವಿನ್ಯೂ ಕಮಿಷನರ ತಾಬೆಯೊಳಗಿನ ಯಾವ ಜಿಲ್ಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಯೀ ಕೆಲಸದ ವೃದ್ಧಿಗಳವಾಗಿ ಕಾಯಿದೆ ಠರಾಯಿಸುವ ಕಾರಣವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಜರೂರ ಯಿಲ್ಲವೋ, ಅಂಥಾ ಜಿಲ್ಹೆಗಳೊಳಗಿನ ಯಿನಾಮಗಳ ಪೈಕಿ ವಸೂಲು ಮಾಫಿಯಿಂದ ಜಮೀನ ನಡಿಯುತ್ತದೋ ಅಂಥಾವರಿಗೆ ಕೇಳಬೇಕೆಂಬದಾಗಿ ಸಾಹೇಬ ಮಜಕೂರರವರಿಗೆ ಬರದು ಕಳುಹಿಸಲ್ಪಡೋಣಾಗಿತ್ತು.

ಯೀ ಯಿಲಾಖೆ ಯೊಳಗೆ ವಸೂಲು ಮಾಫಿಯಿಂದ ನಡಿಯುವಂಥಾ ಜಮೀನುಗಳ ಹಕ್ಕಿನ ಬಾಬತು ನಿಕಾಲೆಯನ್ನು ಯಾವ ಕಾಯಿದೆ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೋ ಅದರಂತೆ ಅಂಥಾ ಹಕ್ಕುಗಳ ಯರಡುವರ್ಗ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದೆಂಬು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯೀಗ ನಾನು ತಮ್ಮಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ಸನ ೧೮೫೨ನೇ ಕಾಯಿದೆ ಪುಸ್ತಕದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದೆನಷ್ಟೆ. ಮತ್ತು ವಸೂಲು ಮಾಫಿಯಿಂದ ನಡಿಯುವಂಥಾ ಜಮೀನುಗಳ ಹಕ್ಕಿನ ಬಾಬತು ಛಾಕಸಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸದರಹೂ ಕಾಯಿದೆ ಪುಸ್ತಕದ ಮೇಲಿಂದ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ

ವಿರುವದಲ್ಲದೆ ಸದರಹೂ ಕಾಯಿದೆ ಪುಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟವನ್ನು ಯಾವ ನಿಯಮಗಳ ಪ್ರಕಾರ ಹಾಗೂ ಪದ್ಧತಿ ಪ್ರಕಾರ ನಡಿಸಬೇಕೆಂಬುವದನ್ನು ಸಹ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಗುಜರಾಥದೊಳಗೂ ಹಾಂಗೂ ಕೊಂಕಣದೊಳಗೂ ಸದರಹೂ ಪ್ರಕಾರದ ದಾವೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ವರೆಗೆ ಸದರಹೂ ಕಾಯಿದೆ ಚಾಲೂ ಇದ್ದು ಅದರ ಮೇಲಿಂದ ದಿವಾಣಿ ಕೋರ್ಟಿನವರಿಗೆ ಹಕ್ಕಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಠರಾವು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರವಿರುತ್ತದೆ. ಹಾಂಗೂ ಅಪೀಲ ಫಿರ್ಯಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಕಲೆಕ್ಟರರುಗಳಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿರುತ್ತದೆ. ಪರಂತು ಖಾನದೇಶ, ವ, ಕರ್ನಾಟಕ ಇವುಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡಾರಭ್ಯದಿಂದ ಸನ ೧೮೨೭ನೇ ಸಾಲಿನವರಿಗೆ ಅವುಗಳ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನು ಚೀಫ ಕಮಿಷನರನು ನಡಿಸುತ್ತಾ ಇದ್ದನು. ಮೊದಲೆ ಕಮಿಷನರ ಆನರಬಲ ಮೌಂಟಸ್ಟುಅರ್ಟ ಎಲಫಿನಸ್ಟನ ಸಾಹೇಬ ಬಹಾದ್ದೂರರವರು ಇದ್ದರು. ಈ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸನ ೧೮೨೭ನೇ ಇಸವಿ ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನು ಸನ ೧೮೨೭ನೇ ಇಸವಿ ೧ನೇ ಹಾಂಗೂ ಸನ ೧೮೩೦ನೇ ಇಸವಿ ಕಾಯಿದೆಗಳಿಂದ ಲಾಗೂ ಮಾಡಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಇನಾಮಿನ ಬಾಬತು ಸರಕಾರದವರ ಮೇಲೆ ಇರುವಂಥಾ ದಾವೆಗಳ ಚೌಕಶಿಯನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ದಿವಾಣಿ ಕೋರ್ಟಿನವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂಬದಾಗಿ ಮುದ್ದಾಮ ಠರಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಇನಾಮ ಕಮಿಷನಕ್ಕೆ ಲಸ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಶುರು ಮಾಡಾಗ್ಯೆ ಆ ಕಮಿಷನದ ಅಮಲದಾರರ ಬಳಿಗೆ ಬರುವಂಥಾ ಮುಕದ್ದಮೆಗಳ ಫೈಸಲಗಡಿಯನ್ನು ಅವರು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಠರಾವು ಮಾಡುವ ಬಗ್ಯೆ ಪ್ರಂಬು ಕಾಯಿದೆಯನ್ನು ರಚಿಸಿ ಕೊಡುವದು ಅವಶ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಸನ ೧೮೫೨ನೇ ಇಸವಿ ೧೧ನೇ ಆಕ್ಟನ್ನು ಠರಾಯಿಸಲಾದರಲ್ಲಿ ಬಂತು. ಮತ್ತು ನಾನು ಮೇಲೆ ಸೂಚಿಸಿದಂಥಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ, ಹಾಂಗೂ ಈ ಇಲಾಖೆಕ್ಕೆ ಜಾಸ್ತಿ ಯಾಗಿ ದಾಖಲ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂಥಾ ಇತರ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ, ವಸೂಲು ಮಾಫಿಯಿಂದ ಜಮೀನು ನಡಿಸಲ್ಪಡುವ ಬಾಬತಿನ ಹಕ್ಕಿನ ಚೌಕಶಿ ಮಾಡಿ ನಿಕಾಲ ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಈಗ ಸದರಹೂ ಆಕ್ಟು ಲಾಗೂ ಇರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾಯಿದೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜನರು ತಿರಸ್ಕಾರಪಡುತ್ತಾರೆ ಅದಾಗ್ಯೂ ನಿಃಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದ ಅದರೊಳಗಿನ ಠರಾವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಮಾಡುವಂಥವರಿಗೆ ಸದರಹೂ ಆಕ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಉದಾರವಾದ ವಿಚಾರದಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದಾಗಿದೆಂಬದಾಗಿ ತೋರುವದು. ವಸೂಲು ಮಾಫಿಯಿಂದ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುವಂಥಾ ವರ ಹಕ್ಕು ಖೋಟಿ ಠರಾಯಿಸುವ ಕೆಲಸ ಸರಕಾರದವರ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಕಾಯಿದೆ ಬಹುತೇಕ ಭಾಗಗಳು ಯೇನ್ನಕೆ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ರದ್ದಾಗಿ ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದಾಗಿರುವದ್ದರಿಂದ ಹಳೆ ಪ್ರಾಂತ್ಯಗಳೊಳಗೆ ವಸೂಲು ಮಾಫಿ ವಿಷಯದ ದಾವೆಗಳ ಫೈಸಲಗಡಿ ಮಾಡುವ ಬಾಬತು ಕಾಯಿದೆ ಹಾಂಗೂ ದಕ್ಷಿಣ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವಸೂಲು ಮಾಫಿ ವಿಷಯದ ದಾವೆಗಳ ಫೈಸಲಗಡಿ ಮಾಡುವ ಬಾಬತು ಕಾಯಿದೆ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯೇನು ವ್ಯತ್ಯಯ ಇರುತ್ತದೆಂಬುವ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ, ಆ ವ್ಯತ್ಯಯಗಳ ಮೂಲವಾಗಿ ವಿಲಂಬಪಟ್ಟದ್ದೆ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ದಕ್ಷಿಣ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೊಳಗೆ ನಡಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಹರಕತ್ತು ಇಲ್ಲವೆಂಬದಾಗಿ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ತೋರಿದ್ದನ್ನು ಆನರಬಲ ಮೆಂಬರರಿಗೆ ಸಮಜಾಯಿಸುವದರ ಬಗ್ಗೆ ಇಂದ ಹಾಂಗೂ ಆ ಪ್ರಕಾರ ಕೆಲಸ ನಡದದ್ದರ ಮೂಲವಾಗಿ ಈ ಇಲಾಖೆಯೊಳಗಿನ ಯಾವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸನ ೧೮೫೨ನೇ ಇಸವಿ ೧೧ನೇ ಆಕ್ಟು ಲಾಗೂ ಆದೀತೋ ಆ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲಿಗೆ ಇಂದ ಹೊಸ ಆಕ್ಟಿನ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಗುಜರಾಯಿಸುವದು ಈ ಕಾರಣಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಜರೂರಾಗಿರುವದೆಂತಲೂ ಮತ್ತು ಗುಜರಾಥ, ಹಾಂಗೂ ಕೊಂಕಣ, ಇವುಗಳೊಳಗಿನ ದುಮಾಲೆದಾರರ ಬಗ್ಗೆ ಇಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಕಾಯಿದೆ ಯಾಕೆ ಠರಾಯಿಸಬೇಕೆಂಬುವ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ಆನರಬಲ ಮೆಂಬರರಿಗೆ ಸಮಜಾಯಿಸುವದರ ಬಗ್ಗೆ ಇಂದ ಸ್ಪಷ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಅವಶ್ಯವಾದದ್ದೋ ಅದರಂತೆ ಸದರಹೂ ಕಾಯಿದೆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಾಸ್ತಿ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿ ಕೌನ್ಸಲಿನವರ ವ್ಯಾಖ್ಯನಿರ್ಧಾರವಾಗಿ ಹೋಗುವದು.

ಹೊಂದು ತಕ್ಷೇರಲಿ ಸರಕಾರ ಹಾಂಗೂ ಯರಡನೇ ತಕ್ಷೇರಲಿ. ಇನಾಮದಾರ ಇವರ ದರಮಿಯಾನ ನಡದ ಥಾಕರಾರನಾಮೆಗಳನ್ನು ಕಾಯಿಬಿಕೀರ ಠರಾಯಿಸತಕ್ಕದ್ದೇ ಮಾತ್ರ. ಈ ಆಕ್ಷೆಪ ಮಸೂದೆಯೊಳಗಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ವಿರುತ್ತದೆ. ಮಸೂದೆ ಸಂಗಡ ಛಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಂಥಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಹಾಂಗೂ ಕಾರಣಗಳ ತಪಸೀಲಿನೊಳಗೆ ಬರದು ಅದಲ್ಲಾ ಸದರಹೂ ಪ್ರಕಾರ ಠರಾವು ಮಾಡುವ ವಿಚಾರ ಜಮೀನು ಪುಷ್ಟಿ ಗೆಸುವಂಥವರಿಗೆ ಬರದು ಕಳುಹಿದ್ದರಿಂದ ಕಳದ ಯಿಪ್ಪತ್ತಿಂಗಳಿಂದೀಚಿನವರಿಗೆ ೪೦೨೭ ಇಸವಿಗಳಲ್ಲಿ ೩೪೭೬ ಇಸವಿಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಕಬೂಲು ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟದೋಣಾಗಿ ಅಪ್ರಕಾರ ಠರಾವು ಆಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಸದರಹೂ ತಾರೀಖಿಗೆ ಸರಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಥಾಕರಾನೇ ಪತ್ರಕದ ಮೇಲಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೇಲಿಂದ, ಹೀಂಗ ಠರಾವು ಮಾಡುವ ರೀತಿ ಬಹುತೇಕ ಹಕ್ಕದಾರ ಜನರಿಗೆ ಅಲ್ಲದೆ ಯಾವತ್ತು ಹಕ್ಕದಾರ ಜನರಿಗೆ ಕಬೂಲದೆಂಬುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾನೂನಿನೊಳಗಿನ ಮೆಂಬರುಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಂದಿಷಾ ಪುಳಿಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆಂಬದಾಗಿ ನನಗೆ ತೋರುವದಲ್ಲದೆ ಚೌಕಸಿ ಬೇಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಾಂಗು ವಸೂಲು ಮಾಫಿಯಿಂದ ಜಮೀನು ನಡೆಯುವ ಬಾಬತು ಹಕ್ಕಿನ ಸಾಬೀತಾದಲ್ಲಿ ಕಂದಾಯ ಅಗದಿ ಕೊಡಬೇಕಾಗೋದಿಲ್ಲವೆಂಬುವದರ ಹಕ್ಕು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿಕೊಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕ ಹಕ್ಕದಾರನಿಗೆ ಮೋಕಳೀಕ ಕೊಡೋಣಾಗಿತ್ತೆಂಬುವದನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಡತಕ್ಕದ್ದು.

ಇನಾಮದಾರರ ಹಕ್ಕುಗಳ ಬಾಬತು ಚೌಕಸಿ ಬಹಳ ನಿಧಾನವಾಗಿ ನಡಿಯುತ್ತಿದ್ದರ ಮೂಲಕ ಅವರಿಗೆ ಅವರ ಸ್ಥಿತಿ ಯೇನಾಗುವದೋ ಯೇನೋ ಯೆಂಬದಾಗಿ ಸಂಶಯ ವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಸರಕಾರಕ್ಕೆ ಸದರಹೂ ಬಾಬತು ತಜವೀಜು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಅವಶ್ಯವಾಯಿತೆಂಬುವದು ನಾನು ತಿಳಿಸುವ ಮುಂದಿನ ಮಜಕೂರಿನ ಮೇಲಿಂದ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ತೋರುವದು. ಈ ಕಮಿಶನ ಬಾಬತು ದರಸಾಲು ಸುಮಾರು ಹೊಂದು ಲಕ್ಷರೂಪಾಯಿಗಳು ಖರ್ಚು ಯಿದ್ದು ದಕ್ಷಿಣ ಪ್ರಾಂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ೨೨೫ ಮುಕದ್ದಮೆಗಳು ಫೈಸಲಾದವು. ಆಗ್ಯೆ ಈ ರೀತಿ ಯಿಂದ ಕೆಲಸ ನಡದಲ್ಲಿ ೩೭೨೬೪ ದಾವೆಗಳ (ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕಾರಕ್ಕೆ) ಠರಾವು ಮಾಡೋಣಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ದಾವೆಗಳ ಠರಾವು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ೩೦ ವರ್ಷಗಳು ಹತ್ತುತ್ತೇವು. ವಸೂಲು ಮಾಫಿಯಿಂದ ನಡಿಯುವಂಥಾ ಜಮೀನುಗಳ ಬಾಬತು ಹಕ್ಕಿನ ಚೌಕಸಿ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಮುದ್ದತಿನೊಳಗೆ ಮುಗಿಸುವದರ ದೆಸೆಯಿಂದ ಆ ಚೌಕಸಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದರ ವೃದ್ಧಿಶ್ಯವಾಗಿ ಕಮಿಶನ ಬಢಾಯಿಸಲ್ಪಡೋಣಾಗಿದ್ದರೆ ಜನರೊಳಗೆ ದೊಡ್ಡ ಗಡಬಡಿ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಆಗಗೊಡೋದು ಯುಕ್ತವಾದದ್ದಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಸರಕಾರದವರ ಆಮದಾನಿ ಹಾಂಗೂ ಖರ್ಚನೋಡುವಲ್ಲಿ ಈ ಖಾತೆಯನ್ನು ಬಢಾಯಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬಾರದಾಗಿತ್ತು. ಆಗ್ಯೆ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ, ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೀತಿಯಿಂದ ಠರಾವು ಮಾಡುವ ಮಾರ್ಗ ಹೊಂದೇ ಮಾತ್ರ ವುಳದಿತ್ತು. ಅದು ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ. ಇನಾಮದಾರರು ಸ್ವಲ್ಪ ಅತ್ಯೆವಜನ್ನು ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಅವರ ಹಕ್ಕಿನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಚೌಕಸಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸರಕಾರದವರಿಗೆ ಅಧಿಕಾರ ಯಿರುವ ಹಾದ್ದಂತ ತೋಡ ಜೋಡಲಗಬೇಕು.

ಈ ಆಕ್ಷೆಪನೊಳಗಿನ ಠರಾವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ತಪಶೀಲುವಾರ ಬರಿಯತಕ್ಕದ್ದು ಅವಶ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ. ಯಾವ ಪ್ರಕಾರದ ಠರಾವು ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅದರೊಳಗೆ ಬರದಿರೋಣಾಗಿರುತ್ತದೋ ಅದು ಅಗದಿ ಹೂರಾ ಅಗುತ್ತ ಬಂದದೆ. ಆದರೆ ಅದರೊಳಗೆ ಹೊಂದೆರಡು ಸಂಗತಿಗಳು ಯಿರುತ್ತವೆ ಅವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆ ಪ್ರಕಾರ ಮಾಡುವದರ ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ನಾನು ತಮಗೆ ಹೀಂಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನಲ್ಲಾ ಈಗಿನ ಆಕ್ಷೆಪ ಮಸೂದೆ ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಕಲಕತ್ತೆಯೊಳಗಿನ ಕೌನಸಲನಲ್ಲಿ ಗುಜರಾಯಿಸಲ್ಪಡೋಣಾದ ಮಸೂದೆಯೇ ಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಸದರಹೂ ಪ್ರಕಾರದ ಠರಾವು (ಯಾಗ ಅಮಲನೊಳಗೆ ಬಂದೆಯಿರುತ್ತದೆ) ಮಾಡುವ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೊಂದೆರಡು ಕಲಮುಗಳು ಅಥವಾ ರಕಮುಗಳು ಜರೂರ ಯಿಲ್ಲಾ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅದರೊಳಗಿಂದ ತೆಗದು ಹಾಕೋಣಾಯಿತು. ಮತ್ತು ಆ ಕಲಮುಗಳೊಳಗಿನ ರಕಮುಗಳು ಗುಜರಾಥಕ್ಕೆ ಹಾಂಗೂ ಕೊಂಕಣಕ್ಕೆ ಲಾಗೂ ಯಿದ್ದಾಗ್ಯೂ ಆ ರಕಮುಗಳು ಯಾವ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸಂಬಂಧ

ಇಸವಿ ೧೧ನೇ ಆಕ್ಟ ಮಾತ್ರ ಲಾಗೂ ಆದೋ ಆಜೆಕ್ಟಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ರಚಿಸಬೇಕಾದ ಆಕ್ಟಿನೊಳಗೆ ದಾಖಲು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಜರೂರ ಇಲ್ಲ ಆದ್ದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ತೆಗದು ಹಾಕೋಣಾದವು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಅದರೊಳಗೆ ಫೇರಫಾರ ಆದದ್ದು. ಮೊದಲನೇ ಕಲಮು ನಿಕಾಲ ಆಗದೆ ಇರುವಂಥಾ ದಾವೆಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಾಗಿ ಅದೆ. ಈ ಠರಾವನ್ನು ವುಪಭೋಗಕರ್ತನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಯಾವ ದಾವೆಗಳ ಠರಾವು ಆಗಿರುತ್ತದೋ ಅಂಥಾ ದಾವೆಕ್ಕೆ ಸಹ ಲಾಗೂ ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದೆಂಬದಾಗಿ ಜನರ ಅಂಬೋಣವದೆ. ಇದನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ಪರಂತು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಅವರ ಅಂಬೋಣ ವಾಜಬಿಯಾದದ್ದೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲಾ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ಆ ದಾವೆಗಳು ಖೊಟಿಯಾದ್ದೆಂಬದಾಗಿ ಸಾಬೀತಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಮತ್ತು ದಾವೆ ಮಾಡುವಂಥಾ ಯಾವ ಜನರ ಹಕ್ಕು ನಿಜವಾದಲ್ಲವೋ ಅವರಿಗೆ ಅಕ್ರೈವಜು ದೊರಿಯುವ ಭಾರವನ್ನು ಸರಕಾರಿ ಮಹಸೂಲಿನ ಮೇಲೆ ಹಾಕೋಣಾ ಸರ್ವರಿಗು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಿದ ಹಾಂಗೆ ಅದೆ. ಮತ್ತು ರಾ॥ ಸಾಹೇಬರವರ ಸ್ಟೆಟ ಸೆಕ್ರೆಟಾರಿಯವರು ಇಂಥಾ ದಾವೆಗಳನ್ನು ಸಾಫ ಮಂಜೂರು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆಂಬದಾಗಿ ತಿಳಿಸಿ ಇರುತ್ತಾರೆ. ಪರಂತು ಯಾವ ದಾವೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಮಾಲೆದ ವುಪಭೋಗ ವೊಂದು ಅಥವಾ ಯರಡು ತಲೆ ಪರ್ಯಂತರಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನಡಿಯುವದೆಂಬದಾಗಿ ಅಭಯ ಕೊಡಲ್ಪಡೋಣಾಗಿರುತ್ತದೋ ಅಂಥಾ ದಾವೆಗಳ ಹಕ್ಕು ಕಾಯಂ ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದೊಳಗೆ ವಿಚಾರ ನಡದಿರುತ್ತದೆ.

ನಜರಾಣೆ ಕೊಟ್ಟಲ್ಲಿ ಜಮೀನು ಖಾಸಗತ ಮಿಳಕತ್ತಾಗಿ ಇರುವದೆಂದು ೩ನೇ ಕಲಮಿನೊಳಗೆ ಠರಾವು ಇರುತ್ತದೆ ಇದು ಬಹಳ ದೊಡ್ಡ ವುಪಕಾರವಾದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ. ಎತದ್ದೇಶೀಯ ಯಾವತ್ತು ಸನದುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ನೋಡಿದರೆ ಇನಾಮ ವಗೈರೆ ಜಮೀನುಗಳು ಸೀದಾ ವಾರಸಿನ ಕಡೆ ಅಥವಾ ಸನದುಗಳಲ್ಲಿ ನಮೂದು ಮಾಡಲ್ಪಡುವಂಥಾ ಮನುಷ್ಯರ ಕಡೆ ಮಾತ್ರ ನಡಿಸಬೇಕಾದ್ದು. ಸದರಹೂ ಠರಾವಿನ ಮೇಲಿಂದ ದುಮಾಲೆದ ಜಮೀನುಗಳು ಭಾವುಬಂದಿಕರ ಕಡೆ ನಡಿಯುವದಲ್ಲದೆ ವುಪಭೋಗಕರ್ತನು ತನ್ನ ಜಮೀನಿಯನ್ನು ಮೃತ್ಯುಪತ್ರ ಮಾಡಿ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ತನಗೆ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ತೋರುವ ಇತರ ರೀತಿ ಇಂದಾಗಲಿ ಯರಡನೇ ಯವನಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದು. ಅಥವಾ ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬೇಕಾದ ಹಾಂಗೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಈ ಮಸೂದೆಯೊಳಗೆ ನಜರಾಣೆ ಬಾಬತು ಇರುವ ಕಲಮುಗಳೊಳಗೆ ಫೇರಫಾರ ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕದಾಚಿತ ನಾನು ಮುಂದೆ ಹೇಳೇನು. ಪರಂತು ಸದರಹೂ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಈಗ ಜಾಸ್ತಿ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ.

ತಮ್ಮ ದಾವೆಗಳ ಚೌಕಸಿ ಮಾಡಿ ವುಲಗಡೆ ಮಾಡುವಂತೆ ಹೇಳುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವುಪಭೋಗಕರ್ತರಿಗೆ ೬ನೇ ಕಲಮಿನ ಮೇಲಿಂದ ಹಕ್ಕು ವುಂಟಾಗಿರುವದನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಕೊಡಬಹುದೋ ಅಥವಾ ಕೊಡಬಾರದೋ ಯೆಂಬುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಮತಗಳು ಭಿನ್ನವಾಗಿರುತ್ತವೆ ಪರಂತು ಈ ಆಕ್ಟು ಲಾಗೂ ಇರುವಂಥಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಿಗೆ ಸನ ೧೮೫೩ನೇ ಇಸವಿ ೧೧ನೇ ಆಕ್ಟು ಸಹ ಲಾಗೂ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಆಕ್ಟಿನೊಳಗೆ ಇಂಡಿಯಾ ಸರಕಾರದವರ ಹಾಂಗೂ ಸ್ಟೆಟ ಸೆಕ್ರೆಟಾರಿ ಇವರ ಹೇಳೋಣದ ಮೇಲಿಂದ ಮಾಡಲಾದಂಥಾ ಫೇರಫಾರು ನಾನು ಮುಂದೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಅದಕ್ಕೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಸದರಹೂ ಮೋಕಳಿಕಿಯನ್ನು ಕೊಡಲ್ಪಡೋಣಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ ಈ ಪ್ರಕಾರದ ಮೋಕಳಿಕಿ ಕೊಡಬಾರದು. ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ ವಸೂಲು ಮಾಫಿ ಇಂದ ಜಮೀನು ನಡಿಸುವ ವಿಷಯದ ಹಕ್ಕಿನ ಬಾಬತು ಇನ್ನೂ ಚೌಕಸಿ ಮಾಡದೆ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ ರೀತಿ ಇಂದ ಅದರ ವುಲಗಡೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬದಾಗಿ ಈ ಆಕ್ಟಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿರುತ್ತದೆ.

ಈ ಆಕ್ಟು ಲಾಗೂ ಇರುವಂಥಾ ಜಿಲ್ಲೆಗಳೊಳಗೆ ಸದರಹೂ ಪ್ರಕಾರದ ದಾವೆಗಳ ವುಲಗಡೆ ಮಾಡುವ ಬಾಬತು ಸದರಹೂ ಕಾಯಿದೆಯೊಳಗೆ ೧೦ನೇ ಕಲಮಿನ ಮೇಲಿಂದ ದೊಡ್ಡ ಅಗತ್ಯವಾದ ಫೇರಫಾರ ಮಾಡೋಣಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿರುತ್ತೇನಲ್ಲಾ, ಬಿನ್ನಕಂದಾಯದಿಂದ ಜಮೀನುಗಳನ್ನು ವುಪಭೋಗಿಸುವಂಥಾ ವರ ಹಕ್ಕು ಖೊಟಿ ಠರಾಯಿಸುವ ಭಾರ ಸನ ೧೮೫೨ನೇ ಇಸವಿ ೧೧ನೇ ಆಕ್ಟಿನ ಮೇಲಿಂದ ಸರಕಾರದ ಮೇಲೆ ಹಾಕೋಣಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಪರಂತು ದಾವೆ ಮಾಡುವಂಥಾವರು ಚೌಕಸಿ ಬೇಡುವಾಗ್ಯೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಹಕ್ಕನ್ನು ಸಾಬೀತು ಮಾಡಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂತ

ಸನ ೧೮೫೯ನೇ ಯಿಸವಿ ಕಾಯಿದೆ ಪುಸ್ತಕದೊಳಗೆ ಠರಾವು ಯಿರುವಂತೆ ಯೇ ಯಿ ಅಸ್ಟ್ಯಾನೊಳಗೆ ಠರಾವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಾಕಾಠ ಪಾಸ್ತ್ರವೀಕವಾಗಿ ನೋಡಿದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವುಳ್ಳ ಯಾವತ್ತು ಬಾಬದಿಯೊಳಗೆ ಸರಕಾರದವರ ಲಕ್ಷ್ಯ ಜೋದಾಯಕದ ಕಡೆ ಯಿರುತ್ತದೆ. ದಾವೆ ಹೂಡುವಂಥವರ ವಿರುದ್ಧ ಅದಂಥ ಯಾವ ನಿವಾಡೆಗಳ ಮೇಲಿನ ಅಪೀಲುಗಳ ನಿಕಾಲು ಸರಕಾರದೊಳಗಿಂದ ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲವೋ ಅಂಥಾ ವುಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತರೀತಿ ಯಿಂದ ಠರಾವು ಮಾಡಿಕೊಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸರಕಾರದವರು ಕಬೂಲು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಮತ್ತು ಲೆಖ್ಖದೊಳಗೆ ಯಿನಾಮದಾರರ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ಯಿನಾಮಯೆಂಬದಾಗಿ ದಾಖಲಾಗಿರುವಂಥಾ ಜಮೀನಿನ ಹೊರತು ಖಾಸ್ತಿ ಹೂರಡುವಂಥಾ ಜಮೀನುಗಳ ಮೇಲೆ ಭರಕಂದಾಯ ವಸೂಲ ವಾಜಬೀ ರೀತಿಯಿಂದ ಜುಲಮು ಆಗದಂತೆ ಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತದ್ದಾಗ್ಯೂ ಲತಾಪಿ ಅಂಥಾ ಖಾಸ್ತಿ ಜಮೀನಿಗೆ ಸದರಹೂ ಪ್ರಕಾರದ ಠರಾವಿನ ರೀತಿಗಳನ್ನು ಸರಕಾರದವರು ಲಾಗೂ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಕೌನಸಲಿನ ಯಿಷ್ಟು ವ್ಯಾಖ್ಯೆ ಅತಿ ಕ್ರಮಿಸಿದ ಬಗ್ಗೆ ನಸನಿಕ್ಷೆ ಪಿನ ಚೀಪು. ಯಿಂದಿಯಾದ ಲೆಜಿಸ್ಲೆಟಿವ ಕೌನಸಲಿನವರ ಸನ ೧೮೫೨ನೇ ಯಿಸವಿ ೧೧ನೇ ಆಕ್ಟ ಮುಂಬಯಿ ಯಿಲಾಖೆದ ಯಾವ ಭಾಗಗಳಿಗೆ ಲಾಗೂ ಯಿಲ್ಲವೋ ಆ ಭಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಜಮೀನಿನ ಕಂದಾಯ ವಸೂಲ ಕೊಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮೂನೆ ಮಾಫಿಯಿರುತ್ತದೆಂಬದಾಗಿ ದಾವೆ ಮಾಡುವಂಥಾವರ ದಾವೆಗಳ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಠರಾವು ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ, ಮತ್ತು ಸದರಹೂ ಪ್ರಕಾರದ ಮಾಫಿಯ ದಾವೆಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಸರಕಾರದವರು ಯಾವ ರೀತಿಯಿಂದ ಕಬೂಲು ಮಾಡುವರೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನಿಯಮ ಠರಾಯಿಸುವ ಬಾಬತು ಆಕ್ಟಿನ ಮಸೂದೆಯನ್ನು ಮೊದಲನೇ ಅವರ್ತಿ ಹೊಂದುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದರಖಾಸ್ತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ಬಮೋಜಿಬ ಹುಕೂಮ ಬಂದಿಗಾನ ಅಲಿಸಾಬ ಮುಸ್ತಾಬ ಹಜರತ ಅನರಾಬಲ ಗವರನರ ಸಾಹೇಬರ ಹದ್ದಾರ ದರಯಿಜಲಾಸ ಕೌನಸಿಲ.

ಏಲ. ಏಚ. ಬೇಲ ಸಾಹೇಬ,
ಡೆಪುಟಿ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ನಿಸಬತ ಸರಕಾರಯಿವರಸ.

ಜಂಜಿರೆ ಮುಂಬಯಿ.
ತಾರೀಖು ೨ನೇ ಅಕಟೋಬರ
ಸನ ೧೮೬೦ನೇ ಯಿಸವಿ.

(True Translation)
VENAYEK WASSOODEW.
Oriental Translator to Government.